

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д. ик. н. Соня Варадинова Милева-Божанова, СУ „Св. Климент Охридски“, ПН 3.8 Икономика и управление по отрасли (туризъм) върху научните трудове за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „ПРОФЕСОР“ по професионално направление 3.9 Туризъм (Развитие на туристически дестинации), обявен в ДВ, бр. №22/16.03.2021 г. с кандидат единствен – доц. д-р Мариана Атанасова Асенова

Рецензията е изготвена на основание Заповед РД 38-197/23.04.2021 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“, решение на научното жури (Протокол № 1/20.05.2021 г.) и е структурирана в шест части.

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания и изискванията на СУ „Св. Климент Охридски“

Кандидатът е изпълнил изискванията на чл. 29 ал. 1 от ЗРАСРБ, отговаря на минималните национални изисквания (чл. 60 т. 5 от Правилник за прилагане на закона за развитието на академичния състав в Република България) и на допълнителните изисквания на СУ „Св. Климент Охридски“ (чл. 115 ал. 1 и 2 на ПУДСУ). Няма доказано по законоустановения ред плагиатство в научните трудове – не е получен писмен сигнал за плагиатство (по чл. 6, ал. 1 на ПУДСУ и чл.4 (11) ЗРАС).

По група А, показател 1: Доц. Мариана Асенова притежава Диплома № СУ 2012-43, изд. на 15.05.2012 г. за присъдена образователна и научна степен „доктор“ в ПН 3.9 Туризъм (География на рекреацията и туризма) въз основа на дисертационен труд на тема „Методика за мониторинг на устойчивото туристическо развитие (на примера на община Царево)“ (50т.)

По група В, показател 3: Депозирани е хабилитационен труд – монография в съавторство на тема „Между културата и туризма: туристическите атракции, основани на културното наследство“ (2021), УИ Св. Кл. Охридски. Представен е разделителен протокол в удостоверение за личен принос и авторство на кандидата от 170 страници (от общо 760), както и Служебна бележка от УИ Св. Климент Охридски, че монографията е под печат и предстои публикуване на електронното издание с ISBN 978-954-07-5167-2. (100т).

По група Г кандидатът има **266 точки** от изискуеми 200. *По показател 6* са представени 5 статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация. Всички са в съавторство, коректно редуцирани според участието на авторите (**общо 55 т.**). *По показател 7* са представени 27 статии и доклади в нереперирани издания с научно рецензиране или редактирани колективни томове. От тях 10 са самостоятелни, останалите в съавторство с коректно редуцирано авторско участие (**111,6 т.**). *По показател 9* са депозирани 9 студии, публикувани в нереперирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове, в т.ч. 3 самостоятелни и 6 в съавторство, коректно разпределени, според участието на съавторите (**69 т.**). Една от студиите (Г 9.9) е под печат, за което е представена служебна бележка от УИ. *По показател 10* кандидатът е автор на 3 глави в колективни монографии, разпределени

между авторите (30.7 т.). Една от монографиите е под печат, за което е представена служебна бележка от УИ „Св. Климент Охридски“ (Изх. № 23/26.04.2021). Другите 2 са на английски език публикувани в издателството на Cambridge Scholars Publishing, като на 1 от монографиите кандидатът е и съставител.

По група Д, показател 11: справката на кандидатът показва 23 цитирания (без самоцитирания) в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове, всичките на английски език (общо 345 т.). По *показател 12* са установени 102 цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране (общо 1020 т.). По *показател 13* са забелязани 86 цитирания или рецензии в нереперирани списания с научно рецензиране (общо 430 т.). Общо за *група Д* кандидатът събира **1795 точки** (от изискуеми 100).

По група Е, показател 15, доц. Мариана Асенова има ръководство на 4 успешно защитил докторанти (160 т.). По *показател 16* кандидатът има участие в 5 национални научни или образователни проекти (75 т.). По *показател 17* кандидатът участва в общо 10 международни научни или образователни проекти (200 т.). По *показател 18* има 1 ръководство на национален научен проект (30 т.). По *показател 20* е публикуван 1 университетски учебник или учебник, който се използва в училищната мрежа, в съавторство (20т.). Общо за *група Е* кандидатът събира **485 точки** (от изискуеми 100).

По всички групи, кандидатът събира точки, които надхвърлят изискуемия минимален праг (особено осезаемо за показателите от групи Д и Е).

Кандидатът отговаря на всички допълнителни изисквания на СУ „Св. Климент Охридски“ (чл. 115 ал. 1 и 2 на ПУДСУ), като заема академична длъжност „доцент“ в ПН 3.9 Туризм (развитие на туристически дестинации), Удостоверение № СУ 2013-80/21.02.2013 г. В трудови правоотношения в СУ „Св. Кл. Охридски“ над 28 години (Удостоверение № 331/09.04.2021 г. на отдел Човешки ресурси на СУ „Св. Кл. Охридски“), като е заемала последователно длъжностите асистент (1993-1997г.), старши асистент (1997-2003), главен асистент (2003-2013), доцент (2013- по настоящем).

Въз основа на представеният доказателствен материал може да се направи заключение, че кандидатът Мариана Атанасова Асенова **отговаря на минималните изисквания за заемане на академична длъжност „професор“** съгласно чл. 29 ал. 1 от ЗРАСРБ, отговаря на минималните национални изисквания (чл. 60 т. 5 от Правилник за прилагане на закона за развитието на академичния състав в Република България) и на допълнителните изисквания на СУ „Св. Климент Охридски“ (чл. 115 ал. 1 и 2 на ПУДСУ) и Препоръчителните критерии за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на Геолого-Географски факултет на СУ.

II. Изследователска дейност и резултати

2.1. Оценка на монографичния труд, творчески изяви или други публикации, съответстващи по обем и цялостност на монографичен труд, включваща оценка на научните и научно-приложните приноси на автора.

В обявеният конкурс за „професор“ кандидатът е единствен участник. Участва с **хабилитационен труд** (*Група Б, показател № 3*), публикуван като монография в съавторство тема „Между културата и туризма: туристическите атракции, основани на

културното наследство“ (2021), УИ Св. Кл. Охридски. Основният принос на доц. М. Асенова е свързан със задълбоченият теоретичен анализ на типологията, дефинициите и основните характеристики и предлагане на туристическите атракции, основани на културното наследство. Тази част е фундаментална както за цялостното проучване, така и за изборът на методика и тестване на основните хипотези и изследователски въпроси. Практико-приложната част е посветена на политиките в подкрепа на туристическото използване на културното наследство в България.

Приносите могат да бъдат обобщени като научно-приложни и по-конкретно - усъвършенстване на съществуващите дефиниции и типология на туристическите атракции, основани на културното наследство, като сечение на културно наследство и туристически атракции. Практико-приложният принос е свързан с фокусът върху публичните политики и възможностите за ефективно разпределянето на публичните средства за превръщане на културното наследство в туристически атракции. Разработена и предложена е типология на атракциите, основани на културното наследство, която е апробирана при теренно проучване по предварително определен маршрут в страната.

Като **критични бележки** бих посочила липсата на допълнителен разрез в спецификата и особеностите на различните видове атракции, обвързани с целевите пазарни сегменти, както и перспективите пред развитието и управлението им в контекста на новите дигитални технологии и динамични промени на външната макро- и микро-среда (на пример след COVID-19 пандемията).

2.2 Оценка на научните и на практическите резултати и приноси на представената за участие в конкурса творческа продукция

В конкурса за заемане на академична длъжност „професор“, доц. д-р Мариана Асенова е представила следните публикации:

Таблица 1. Публикации, представени по качествени и количествени признаци

№	Вид публикация	Авторство		Език на публикациите		Брой	Номерация в списъка на публикациите	Обем в бр. стр.*
		Самост.	В съавт.	Бълг.	Англ.			
1	Монография	-	4	3	1	4	В 3.1, Г 10.1, Г 10.2, Г 10.3	213.7
2	Студии	3	6	7	2	9	Г 9.1, Г 9.2, Г 9.3, Г 9.4, Г 9.5, Г 9.6, Г 9.7, Г 9.8, Г 9.9	131.8
3	Статии и доклади в т.ч.:	4	28	17	15	32		148.9
3.1	В реферирани и индексирани	-	5	-	5	5	Г 6.1, Г 6.1, Г 6.3, Г 6.4, Г 6.5	24.3

3.2	В нереферирани издания	4	23	17	10	27	Г 7.1 – Г 7.27	124.6
4	Учебници и помагала		1	1		1	Е 20.1	80
	Общо	7	67	45	33	78		574.4

* при съавторство страниците са пропорционално редуцирани според участието на авторите

Публикациите, представени за участие в конкурса за професор са общо 78 от които 33% са подготвени и издадени на английски език. Самостоятелните публикации представляват 9% от цялата продукция за участие в конкурса.

В **тематично** отношение продукцията, с която кандидата участва отговаря на наименованието на обявения конкурс. **Основните приноси** на могат да бъдат систематизирани в следните тематични направления:

- 1. Управление на туристическите атракции с фокус върху тези, основани на културното наследство** (В 3.1, Г 6.5, Г 7.8, Г 7.20, Г 7.21, Г 7.22, Г 7.23, Г 7.24, Г 7.25, Г 9.9, Г 10.1). Това направление е широко застъпено, особено през последните няколко години (2019-2021г.).

Публикациите са с основен фокус върху **туристическите атракции, типология, характеристики и тяхното значение за развитието и управлението на дестинацията**. Основните приноси на автора са теоретични и включват допълване и обогатяване на съществуващите дефиниции и типология, така и практически - подобрен фокус на публичните политики и разпределяне на публични средства за превръщане на културното наследство в туристически атракции. (В 3.1, Г 7.25).

На ниво **ресурсно осигуряване на туристически атракции**, основани на културното наследство са изследвани кулинарните празници и фестивали като културно-туристически атракции, представляващи елемент на продукта на кулинарния туризъм в България като са очертани техните регионалните специфики (Г 7.20). Изследователските търсения на автора задълбочават проблематиката като с цел идентифициране на териториалната концентрация на туристическото търсене на обекти, основани на културното наследство е проведено проучване по избран маршрут в 4 ареала на страната. Резултатите демонстрират оформянето на клъстери на туристическото търсене, с ясно открояване на хъбове и тяхната периферия. Задълбочена е изследвано формирането на клъстери на търсенето (Г 7.22). Обект на изследване са и рекреационните, научните и образователните екосистемни услуги, както и на екосистемните услуги на културно наследство в градските ландшафти на България, класифицирани в 10 градски подтипа (Г 10.1).

На **ниво политики и управление** са анализирани резултатите и ефектите върху туристическите атракции и конкурентоспособността на туристическия продукт в следствие на реализацията на проекти от ОПРР 2007-2013 (Г 6.5, Г 7.8);

Научно-изследователската методика е приложена и **на местно ниво**, като чрез анализ на туристическото търсене е изведена количествена оценка на посещаемостта и

качествена оценка на удовлетвореността на посетителите от туристическите атракции, основани на културното наследство в община Велико Търново (Г 7.21).

На ниво **туристическо търсене** е приложена типологията на посетителите по методологията на McKercher (2002) като в резултат е изведен профила на „културните туристи“ в България, основа на комбинация от две измерения (1) значението на културните мотиви (културен туризъм) в решението за посещение на дестинацията и (2) дълбочината на преживяването, свързано с културата и наследството на дестинацията. Основните изводи от проучването са, че типът културен турист в повечето случаи е променлива, която обяснява диференциацията в поведението на посетителите по-добре от типично използваните социално-демографски характеристики (Г 7.23).

В областта на **маркетинга и разпознаваемостта на туристическите атракции** е проведен анализ имиджа и репутацията им в он лайн среда. Изследването разкрива значителни пропуски и предизвикателства по отношение на изграждането на онлайн идентичност на атракциите, основани на културното наследство и въздействието на неформалните електронни канали за комуникация. Изключително важни са изводите до които се достига, а именно, че онлайн репутацията на българските атракции, основани на културното наследство не зависи от количеството информация, разпространена в Интернет, а се формира предимно в реална среда (Г 7.24).

На ниво **предлагане** изследванията са свързани с проучване *състоянието на подготвеността на персонала* в атракциите, основани на културното наследство в България (Г 9.9). Резултатите очертават основни дефицити и пропуски на кадрите по отношение на знания, начина на предоставяне и интерпретация на информацията, както и владенето на чужд език, което има пряко отношение върху възприятията и преживяванията на посетителите.

2. Регионално развитие и туристическо райониране, с фокус върху спецификата на планинските райони и Дунавски район (Г 6.2, Г 6.3, Г 7.3, Г 7.7, Г 7.16, Г 9.8 – планински райони; Г 7.10, Г 7.19, Г 7.22, Г 9.3, Г 9.6 – регионално развитие и туристическо райониране; Г 7.5, Г 7.12 – Дунавски район)

На ниво **планински дестинации** са изследвани основните модели на развитие на планински туристически центрове в България (Г 6.2). Кандидатът участва и в други подобни изследвания на различни йерархични нива - три малки дестинации в Централната Стара планина и Родопите (Г 6.3), планински села (Г 7.3), в т.ч. изследване на веригата на доставки и веригата на добавена стойност в процеса на създаване на туристически продукт в планински дестинации на примера на дестинация „Горна Арда“ (Г 7.7). Изведените резултати, потвърждават хипотезите, че за успешното развитие на туризма са необходими два вида предпоставки: 1) „необходими“ - привличащи фактори и 2) „достатъчни“ - воля за развитие на туристическата индустрия чрез инвестиции в настаняване и инфраструктура.

По-теоретични са изведените научно-приложни резултати по отношение на предизвикателства пред устойчивото развитие на туризма в планинските райони на България (Г 7.16). Направен е преглед на проучванията за развитието и управлението на туризма в планинските територии на България като в резултат въз основа на

систематизирана на пространствен и тематичен принцип са обобщени всички териториални изследвания на планинските селища, курорти, общини и региони (Г 9.8).

В областта на **регионалното развитие и туристическо райониране** кандидатът има принос в разработването на концепция за туристическо райониране на България (Г 7.10) и изведеният сравнителен анализ на съществуващите схеми за туристическо райониране на България (Г 7.19). Новаторски е подходът при изследването на туристическите райони с цел идентифициране на потенциални маркетингови туристически райони на България, очертани въз основа на сключените споразумения между общините във връзка с изпълнението на проекти, свързани с регионално развитие на туристическия продукт и маркетинг на дестинациите, финансирани от Оперативна програма „Регионално развитие“ (2007-2013) (Г 9.3). Заслужава внимание и критичния анализ на новото туристическо райониране на България (Г 9.6). Научно-приложният характер на изследването се доказва от факта, че разработената концепция и предложената районна схема са официално приети и утвърдени със заповед на Министъра на туризма.

Дунавски туристически район е обект на редица научно-изследователските интереси и участие в проектна дейност на кандидатът. Основните приноси са свързани с оценка на туристическия потенциал на обектите от българския Дунавски лимес (Г 7.5) и направеният сравнителен анализ на състоянието Дунавския район на България въз основа на пилотното тестване на Европейската система от индикатори за устойчиво развитие на туризма (ETIS) (Г7.12).

3. Устойчиво развитие и корпоративна социална отговорност (Г 6.3, Г 6.4, Г 7.3, Г 7.11, Г 7.12, Г 7.16 – устойчиво развитие; Г 6.1, Г 7.1, Г 7.4 корпоративна социална отговорност).

Устойчивото развитие на ниво дестинация присъства в почти всички публикации на автора, като по-специално внимание е отделено на т.нар. дребно-машабен планински туризъм в България като са идентифицирани моделите на развитие на туризма в малки дестинации, разположени в планински райони (Г.6.3.). Приложен е методологичния подход за ресурсна ефективност и чисто производство (РЕСР) в сектора за настаняване на страни от Балканския регион (Г 6.4); модели на развитие на селския туризъм в планинските села (Г 7.3); изследване значението на мониторинг на устойчивото туристическо развитие в Дунавския район (Г 7.12); Идентифицирани са основните предизвикателства пред устойчивото развитие на туризма в планинските райони на България (Г7.16). Приложението на Европейската система от индикатори за устойчиво развитие на туризма на дестинационно ниво (Г 7.11, Г 7.12) има основно научно-приложен принос като част от индикаторите са включени в мониторинговите системи на Стратегиите за развитие на туризма в общините Русе и София, както и на национално ниво. Теоретичният принос се изразява в модифицирането на Европейската система след направените препоръки за отстраняване на констатирани слабости по отношение на някои от индикаторите и/или осигуряването им с необходимата информация. Съществен е приносът и за установяване на базисни стойности на индикаторите, които са важни за последващ мониторинг, както и определянето на целеви стойности.

В допълнение, **корпоративната социално отговорност** е изследвана в подкрепа на устойчивото развитие на туризма (Г 6.1), както и по отношение на приложимостта на стандарт ISO 26000 - Указания за социална отговорност, включително в областта на туризма (Г. 7.1), корпоративна социална отговорност на ниво хотел, като се извеждат някои критични въпроси по приложимостта на стандарт ISO 26000 (Г 7.4)

4. Маркетинг и политики за управление на дестинацията (Г 7.2, Г 7.9, Г 7.18, Г 7.24, Г 7.26, Г 7.27, Г 9.3, Г 9.7 – маркетинг; Г 10.2, Г 10.3 – политики)

Публикациите в областта на маркетинга обхващат различни **маркетингови инструменти**, анализ и оценка по отношение ефективността им за развитие и утвърждаване на дестинацията. Такива са публикациите насочени към измерване и оценка ефективността от участието на България в избрани туристически изложения през 2010 и 2011 г. (Г 7.2), изследване възможностите за развитие на туристическия продукт и маркетинг на столичния район на София (Г 7.9), обобщена методика за осъществяване на маркетингови проучвания на музеи и галерии, необходими за разработване на техните маркетингови стратегии и програми (Г 7.18), изследване на онлайн репутация на атракциите, основани на културното наследство в България (Г 7.24), възможности за прилагане на геймифицирани приложения за София (Г.26, Г 7.27).

По областта на **управлението и политики за насърчаване развитието на дестинацията** са публикациите свързани с определянето на потенциални маркетингови туристически райони на България (Г 9.3) и хронологичния анализ на еволюцията на системи за управление на дестинации, пречупени през ситуационният анализ за България (Г 9.7). По предварително определени критерии относно функционалностите на съществуващите уебсайтове и платформи, от една страна, и на съдържанието на информацията – от друга, е направено обхватно проучване на представянето в интернет на българските дестинационни организации - Министерството на туризма и всички 265 общини. Трансформация в туристическия сектор, промените в туристическата политика на страната, управлението на туризма и неговия маркетинг са въпросите, разгледани в главата в публикувана обща монография за Централна и Източна Европа (Г10.2). Последната публикация в тази област е част от монография в съавторство и разглежда политиките за преодоляване на КОВИД кризата в областта на туризма (Г10.3).

5. Местно развитие на туризма (Г 7.6, Г 7.9, Г 7.11, Г 7.15, Г 7.21, Г 7.27, Г 9.1, Г 9.2, Г 9.4).

Местното развитие заема централно място в творческата продукция на кандидата. Такива са разработките за развитие на дестинацията на примера на община Луковит (Г 7.6), София (Г 7.9, Г 7.15, Г 7.27), Дунавски район (Г 7.11), Велико Търново (Г 7.21), селата Долен, Лещен и Ковачевица (Г 9.1), община Видин (Г 9.4), ПП „Странджа“ (Г 9.2). Всички публикации имат практико-приложна насоченост за местно развитие на туризма.

6. Обучение в областта на туризма (Г 7.13, Г 7.17, Г 9.5, Г 9.9)

Публикациите в областта на обучението във ВУ по туризъм са основно върху практиките и обучението на студенти по туризъм в „СУ Св. Климент Охридски“. Изследвани са такива въпроси като участие на студентите в реални изследователски проекти (Г 7.13), въздействие върху университетското образование от промяна в бизнес

моделите в туризма (Г7.17), оценка на производственият стаж в обучението по туризъм (Г 9.5), квалификация на заетите в туристическите атракции (Г 9.9).

Всички публикации на кандидата са рецензирани и отпечатвани в университетски издателства на Годишника на СУ „Св. Климент Охридски“, УИ на СУ „Св. Климент Охридски“, ИУ- Варна, УНСС и други авторитетни чуждестранни издания.

2.3. Цитиране от други автори.

От предоставената справка на забелязани цитирания е видно, че кандидатът има 23 цитирания всички на английски език (без самоцитирания) в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове, всичките на английски език. В монографии и колективни томове с научно рецензиране са забелязани 102 цитирания на 41 публикации, в т.ч. 81 на български и 21 на английски език. В нереперирани списания с научно рецензиране са установени 86 цитирания на 33 публикации. Това потвърждава, че творческата продукция на кандидатът е разпознаваема и цитирана от редица други учени, както в страната, така и в чужбина.

2.4. Оценка на резултатите от участие в изследователски и творчески проекти и приложение на получените резултати в практиката.

Доц. Мариана Асенова има изключително голям опит в участие в изследователски и образователни проекти, както национални така и международни, в областта на научно-изследователската област по която работи, както следва:

- Участие в **5 национални проекти (Група Е, показател 16)**: (1) Планината – модели на социално-икономическо и културно развитие. Перспективи пред регионалните политики и трансграничното сътрудничество - МОН (2013.); (2) За по-добро разбиране на екосистемните услуги в градска среда чрез оценка и картиране“ (TUNESinURB), (2016-2017); (3) "Национална научна програма „Културно историческо наследство, национална памет и обществено развитие“ (2019-2021); (4) Националната научна програма „Опазване на околната среда и намаляване на риска от неблагоприятни явления и природни бедствия“ (2019-2021); (5) SECAP Изготвяне на План за действие за устойчива енергия и климат на Столична община, 2021-2030 г. (2020-2021).
- Участие в **10 международни научни или образователни проекти (Група Е, показател 17)**: (1) Development of the methodological approach for the Resource Efficiency and Cleaner Production in Tourism (RECP), UNIDO, Vienna, 2013; (2) Evaluation of the potential of tourism resources for Vidin Municipality and opportunities for the development of cultural tourism, GIZ, 2013; (3) "RECVLTIVATUR": Изготвяне на методология за разработване на маршрут "Пътят към Йерусалим" на територията на Бургаски регион като част от проект за Европейски културен маршрут "Пътят към Йерусалим (2013); (4) Изготвяне на аналитично пазарно проучване на туристическия потенциал на българския участък на Дунавския лимес - EU, transnational cooperation program "South Eastern Europe 2007-2013" (2013); (5) Sustainable Tourism Project as part of "Regional networking for strengthening cooperation and fostering transfer and adaptation of

resource efficient and cleaner production (RECP) in the countries of South-Eastern Europe”, UNIDO, 2014; (6) Regional Programme to strengthen the cross boarder tourism at the Middle and Lower Danube through the Danube Competence Centre (2014); (7) Regional Programme to strengthen the cross boarder tourism at the Middle and Lower Danube through the Danube Competence Centre (2015); (8) Съвместни инициативи за промоция на трансграничния регион България - Турция като атрактивна туристическа дестинация (2017); (9) CBC-BG-Turkey, Оценка на потенциала на туристически обекти по Interreg - IPA CBC Bulgaria -Turkey Programme 2014-2020; (10) Разработване на пространствени структурно-функционални модели на крайбрежните туристически рекреационни системи в Тихоокеанска Русия, Крим и България“ по Програмата за двустранно сътрудничество – България – Русия (2019-2020).

- Ръководство на **1 национален проект (Група Е, показател 18)** „Изготвяне на Концепция за туристическо райониране на България (2014), НЦТР, Министерство на икономиката и енергетиката.

Както е видно от тематиката на проектите, участието в изследователски и творчески проекти има сериозен принос както по отношение на публикационната активност, така по отношение на приложението на получените резултати в практиката и в обучението на студентите по туризъм в СУ „Св. Климент Охридски“.

III. Учебна и преподавателска дейност

Учебната заетост на доц. Мариана Асенова от официално предоставената справка от отдел „Образователни дейности“ включва реализирана натовареност за **2015/2016 г.** учебна заетост 1394 ч., от които 572 аудиторна; за **2016/2017 г.** учебна заетост 2459,2 ч. от които 544 аудиторна; за **2017/2018 г.** учебна заетост от 1541,1ч. от които 766,5 аудиторна; за **2018/2019 г.** учебна заетост от 1002,4 ч. от които 583,8 ч. аудиторна; за 2019/2020 г. учебна заетост 1305,6 ч. от които 565 ч. аудиторна заетост. Учебната заетост значително надхвърля изискуемите прагове и нормативни изисквания за натовареност на СУ „Св. Климент Охридски“.

Извън аудиторната заетост в периода 2013-2021 г. включва ръководство на успешно защитили **20 дипломанти и 4 докторанта** придобили ОНС „доктор“. В рамките на проект на МОН по Национална програма „Млади учени и постдокторанти“ кандидатът е бил **научен наставник на 2 постдокторанти и 1 млад учен.**

Доц. Мариана Асенова **води лекционни курсове** в ОКС „бакалавър“ – „Маркетинг в туризма“ (на български и английски език) „Туроператорска и агентска дейност“, „Управление на туристически дестинации“ (на български и английски език) , „Световни и регионални туристически борси и изложения“, „Устойчиво развитие на туризма – стандарти и сертификация“ (на български и английски език). В ОКС „магистър“ – „Посредническа дейност в туризма“, „Маркетинг в туризма“, „Туристическа политика“, „Туристическо планиране“, „Управление на туристически дестинации“.

В периода 2018/2019 -2020/2021 г. кандидатът е водил **3 дисциплини на английски език и обучил общо 16 Еразъм-студенти.**

В периода 2013-2021 г. кандидатът активно участва на *национални и международни конференции и форуми, в т.ч. 32 участия в страната и 18 в чужбина*, което е средно 4,5 научни форума на година

Представени са сертификати *за 3 допълнителни обучения и квалификация* в т.ч. от Travelport (2017), Travelife - мениджър по устойчиво управление в туроператорска и агентска дейност (2016), La Fondation pour la formation Hoteliere –аналитична дейност в хотелиерството (2016).

IV. Административна и обществена дейност

Доц. Мариана Асенова е ръководител катедра „Туризъм“ (2015- и до момента), зам. Декан магистърски и докторски програми (2019- до момента) на Геолого-географски факултет на СУ „Св. Климент Охридски.

Доц. Мариана Асенова е официален представител на СУ „Св. Кл. Охридски“ в Българския институт за стандартизация (Решение на Ректорския съвет от 12 януари 2016 г.) и представител на СУ „Св. Кл. Охридски“ в Технически комитет 89 – Туристически дейности. Участва в работната група към заместник министър-председателя по икономическата и демографската политика по въпросите на туризма (2017), работна група към Министерството на туризма за Национална визия за дигитализация в туризма 2030 г. (2017-2018). Член е на консултативния съвет по туризъм към Министъра на туризма (Заповед Т-РД-16-307/11.09.2020 г.) и EuroCHRIE (индивидуално членство за 2021 г.).

Професионалното развитие на доц. Мариана Асенова преминава през различни дейности и заемани отговорни позиции в т.ч. като председател на съвета на директорите към Българската агенция за кредитен рейтинг (2004-2020), директор за пазар България в „Международни пътувания“ (2002-2006), зам-министър Министерството на икономиката (2000-2001), зам. Министър в Министерството на търговията и туризма (1997-1999), председател на Съвета на директорите на „Орбита“ ЕАД (1998-2001), председател на Съвета на директорите на „Слънчев бряг“ АД (1999-2001).

V. Критични бележки и препоръки.

На първо място, следва да се отбележи преобладаващата екипна работа и съавторство на кандидата (общо в 67 от 78 предоставени за участие в конкурса публикации). Това е разбираемо, изхождайки от разбирането на сложния и интердисциплинарен профил на туризма, особено на дестинационно ниво. Съавторството от една страна това обогатява и допринася за постигането на значими научни резултати, но от друга страна прави трудно оценката на личните достойнства и приноси на кандидата.

На второ място, се забелязва едно плавно преливане на теми, тъждественост и застъпване на текстове (на пример Г 6.5, Г 7.8 , Г 7.25 и В 3.1). Независимо от това, публикациите са коректни, като не може да се говори за т.нар. „рециклиране“ на текстове, а по-скоро за разгръщане, обогатяване и разширяване на обекта и предмета на изследване.

VI. Заключение.

Налице са безспорни доказателства за изпълнение на изискванията на чл. 2б, ал. 2, чл. 29 ал. 1 и 2, чл. 29б от ЗРАСРБ , както и чл. 60 ал. 1 и 2 от ППЗРАСРБ, както и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ за заемане на академична длъжност „ПРОФЕСОР“.

Това ми дава основание с пълна убеденост да дам своята **положителна оценка за кандидата доц. д-р Мариана Асенова за заемане на академична длъжност „ПРОФЕСОР“ в ПН 3.9 Туризм (Развитие на туристически дестинации).**

София, 16.07.2021 г.

Проф. д. ик. н. Соня Милева